

ΓΕΩΡΓΙΑ Κ. ΚΑΤΣΑΓΑΝΗ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ
Α' ΑΘΗΝΑΣ

1

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

ΒΛ. ΑΡΘ. 16, ΠΑΡ. Β, ΠΕΡ., ΕΔΑΦ. Δ ΤΟΥ Π.Δ. 126/2016 (Φ.Ε.Κ. 211^Α)

- ο (Β. Στον κλάδο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας)

Το κείμενο (ποιητικό ή πεζό) που δίνεται στους/στις μαθητές/τριες επιλέγεται μεταξύ των κειμένων που έχουν μελετηθεί στην τάξη. Στην Γ τάξη υπάρχει και η δυνατότητα να επιλεγεί άγνωστο κείμενο, ομοειδές ή ομόθεμο με τα κείμενα που μελετήθηκαν. Το κείμενο πρέπει να συνοδεύεται από σύντομο εισαγωγικό σημείωμα όπου δηλώνονται ο/η λογοτέχνης, ο τίτλος του βιβλίου, η χρονολογία έκδοσης και όποια άλλη πληροφορία (π.χ. ιστορικό πλαίσιο κ.ά.) κρίνεται αναγκαία από τον/την εκπαιδευτικό. Επίσης, το κείμενο είναι δυνατόν να συνοδεύεται από εικόνα.

Το τρίτο θέμα αναφέρεται στην παραγωγή γραπτού λόγου και απορρέει από το κείμενο. Προτείνονται ένα θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης και ένα θέμα δημιουργικής γραφής και κάθε μαθητής/τρια επιλέγει ένα από τα δύο.

Στην Γ' τάξη υπάρχει και η δυνατότητα να επιλεγεί άγνωστο κείμενο, ομοειδές ή ομόθεμο με τα κείμενα που μελετήθηκαν.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Δημιουργική Γραφή είναι η διαδικασία της λογοτεχνικής γραφής και γενικά της καλλιτεχνικής έκφρασης ως τρόπου με τον οποίο οι μαθητές δεν περιγράφουν απλώς το λογοτεχνικό περιβάλλον αλλά παρεμβαίνουν δημιουργικά σε αυτό και το αναδημιουργούν.

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Η δημιουργική γραφή είναι καθοδηγούμενη από τον διδάσκοντα. Θα πρέπει δηλ. να δίνει στους μαθητές εναύσματα που να τους παρωθούν προς μια συγκεκριμένη λογοτεχνική γραφή, έτσι ώστε στο τέλος της δραστηριότητας να έχει προκύψει ένα λογοτεχνικό είδος (π.χ. μικρή ιστορία ή λίμερικ) με κάποια, ίσως, συγγραφική τεχνική (π.χ. ομοιοκαταληξία), σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν αφομοιώσει.

ΕΙΔΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

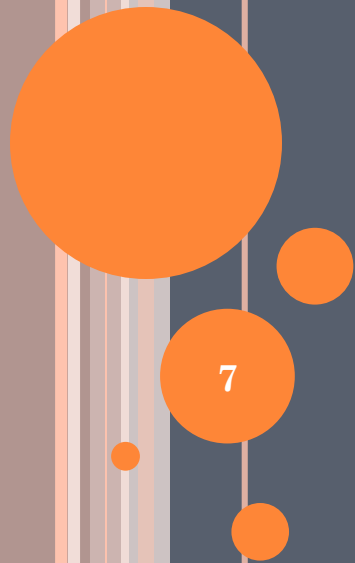
1. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΕΖΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- ❖ Αφήγηση
- ❖ Περιγραφή

2. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΤΑ ΕΠΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΜΙΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

1. Προετοιμασία
2. Ενεργοποίηση
3. Στοχασμός
4. Έκλαμψη
5. Επαλήθευση
6. Κοινοποίηση

ΣΤΟ ΠΕΖΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΠΕΖΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

❖ Αφήγηση

Εξιστορούμε ένα αξιολημείωτο συμβάν (απροσδόκητο ή που η σημασία του ξεφεύγει από τα συνηθισμένα) του παρελθόντος (ρήματα σε ιστορικό χρόνο) με ορισμένη σειρά των περιστατικών που το στοιχειοθετούν.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΤΟ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Σκηνικό
2. Χαρακτήρες
3. Υπόθεση

1. ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ

Αφηγηματικό πλαίσιο της ιστορίας:

- ποιος,
- τι,
- πού,
- πότε,
- πώς,
- γιατί.

2. Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ

- Οι ήρωες μιας ιστορίας είναι τριών ειδών: οι πρωταγωνιστές, οι δευτερεύοντες και οι αδρανείς.
- Για τον πρωταγωνιστή δίνουμε τις πιο πολλές πληροφορίες, τον παρουσιάζουμε να δοκιμάζεται στην πιο κρίσιμη περίπτωση της ιστορίας.
- Τους δευτερεύοντες ήρωες τους αξιοποιούμε για να φωτίσουμε καλύτερα τον χαρακτήρα του πρωταγωνιστή ή για να προωθήσουμε τη δράση της ιστορίας μας.
- Τα στοιχεία με τα οποία μπορούμε να πλάσουμε τον ήρωα μας είναι: μια συνήθειά του, ένα γνώρισμά του δοσμένο με μία ή περισσότερες αισθήσεις, μία δήλωση ή σκέψη του ιδίου ή τρίτων, σύγκρουση ή αντίδραση του ήρωα προς κάποιους ή προς κάτι.

3. Η ΥΠΟΘΕΣΗ

Πρέπει να έχει:

ΑΡΧΗ (μερικές πληροφορίες που στοιχειοθετούν το σκηνικό)

ΜΕΣΗ: Γράφουμε την κεντρική φράση της ιστορίας. Παραθέτουμε σχόλια, εγγράφουμε τα συναισθήματα, δίνουμε στοιχεία για τον χαρακτήρα των ηρώων, προβαίνουμε σε συγκρίσεις. Οι λεπτομέρειες πρέπει να είναι λειτουργικές, να συμβάλλουν στην εξέλιξη της ιστορίας και στην ένταση της εντύπωσης. Εμπλουτίζουμε το κύριο συμβάν με άλλα σχετικά (σκέψεις, ενέργειες και σχόλια που προηγούνται ή έπονται). Το κεντρικό συμβάν εξελίσσεται μ' έναν εκτροχιασμό από τα συνηθισμένα, κορυφώνεται στο αξιολογικό σημείο, και ολοκληρώνεται.

ΤΕΛΟΣ (Αν έχουμε βρει ένα καλό τέλος, γράφουμε πρώτα αυτό ή ξεκινάμε την αφήγηση από το τέλος ή από τη μέση της ιστορίας).

ΠΩΣ ΣΥΝΘΕΤΟΥΜΕ ΠΕΖΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Ελκυστική αρχή (να είναι τόσο λειψή όσο χρειάζεται να παρασύρουμε τον αναγνώστη να διαβάσει και τα παρακάτω, να είναι ένα ξάφνιασμα, μια ερώτηση, κ.λπ.)
2. Συνηθισμένα συμβάντα τα τροποποιούμε, ώστε να διεγείρουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη
3. Προτιμούμε κάτι το συγκεκριμένο και όχι κάτι το αόριστο.

ΕΛΚΥΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ (ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ)

*Το σιγανό χτύπημα ακούστηκε στην πόρτα της κουζίνας, και όταν την άνοιξε η κυρία Ο'Μπράιαν, στην πίσω βεράντα ήταν ο καλύτερος νοικάρης της, ο κύριος Ραμίρεζ, και δύο αστυνομικοί, ένας από κάθε μεριά του. Ο κύριος Ραμίρεζ στεκόταν εκεί, περιστοιχισμένος και μικρός. (Bradbury, R., «Δεν θα σε δω ποτέ», στο *Αμερικανικό Μπονζάι*)*

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ (ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΣΤΟ ΠΕΖΟ ΚΕΙΜΕΝΟ)

- ❖ Μικρές αλλαγές σε παραμύθια. Μεταφορά παραμυθιών στη σύγχρονη εποχή
- ❖ Δημιουργία νέας ιστορίας, αλλάζοντας την αρχή ή το τέλος μιας άλλης
- ❖ Δημιουργία ιστορίας με υποχρεωτική επιλογή ομάδας λέξεων.
- ❖ Δημιουργία ιστορίας με ποσοτικό περιορισμό ουσιαστικών, ρημάτων ή επιθέτων
- ❖ Δημιουργία δύο μικρών ιστοριών των 15–20 σειρών που η μία να αρχίζει και η δεύτερη να τελειώνει με την ίδια φράση
- ❖ Ελευθεροσπλάγιος λόγος. Στα λόγια που λέει ο ήρωας εμπλέκεται και ο αφηγητής.

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ

- ❖ Ι δ ι ό λ ε κ τ α και ιδιωματοισμοί. Τα συνιστούμε στους μαθητές που θέλουν να εντυπωσιάσουν από την πρώτη κιάλας φράση της ιστορίας τους
- ❖ Κ ο ι ν ω ν ι ό λ ε κ τ α και φράσεις δηλωτικές επαγγελμάτων
- ❖ Ο ν ό μ α τ α (κύρια), ονομασίες, επώνυμα. Είναι μια καλή αρχή, γιατί απαντά άμέσως στη βασική ερώτηση ποιος
- ❖ Συντάσσουμε φανταστικό αυτοβιογραφικό σημείωμα. Γράφουμε τη φανταστική αυτοβιογραφία μας, που, είναι δυνατόν να περιέχει και αληθινές πληροφορίες ανάμεικτες με τις ψεύτικες.

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ

- ❖ Δ ι ά λ ο γ ο ς τυπικός, με τις μεγάλες παύλες για την εναλλαγή των προσώπων · διάλογος ενσωματωμένος στην αφήγηση · διάλογος ενσωματωμένος στον μονόλογο
- ❖ Ε ν τ υ π ω σ ι α σ μ ό ς. Ένας από τους ευκολότερους τρόπους να ξεκινήσουμε ή να κορυφώσουμε την ιστορία είναι να εντυπωσιάσουμε τον υποθετικό αναγνώστη μας με κάτι απίθανο.

• • • ΣΥΝΕΧΕΙΑ

- ❖ Χρησιμοποιούμε τριτοπρόσωπη αφήγηση (συγγραφέας παντογνώστης) ή
- ❖ Αντικαθιστούμε το γ' ενικό πρόσωπο με το α' πληθυντικό ή το γ' πληθυντικό (π.χ. *Ωρες μας έπαιρνε τ' αυτιά ποια φωνήεντα είναι μακρά, ποια βραχέα και τι τόνο να βάλουμε, οξεία ή περισπωμένη · κι εμείς ακούγαμε τις φωνές στο δρόμο, τους μανάβηδες, τους κουλουρτζήδες, τα γαϊδουράκια που γκάριζαν και τις γειτόνισσες που γελούσαν, και περιμέναμε πότε να χτυπήσει το κουδούνι, να γλιτώσουμε. Κοιτάζαμε το δάσκαλο να ιδρώνει απάνω στην έδρα, να λέει, να ξαναλέει και να θέλει να καρφώσει στο μυαλό μας τη γραμματική, μα ο νους μας ήταν έξω στον ήλιο και στον πετροπόλεμο · γιατί πολύ αγαπούσαμε τον πετροπόλεμο και συχνά πηγαίναμε στο σκολειό με το κεφάλι σπασμένο.* (Καζαντζάκης, Ν., Αναφορά στον Γκρέκο)
- ❖ Αλλάζουμε τον αφηγητή (π.χ. το παραμύθι «Η Κοκκινοσκουφίτσα» ιδωμένο από την πλευρά του λύκου).

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ ΜΥΘΩΝ

Δοκιμάζουμε μετατροπές: στους χαρακτήρες, στην υπόθεση, στη μορφή διατύπωσης του μύθου, στην πλοκή.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: ΣΤΟ ΜΥΘΟ «Ο ΛΑΓΟΣ ΚΑΙ Η ΧΕΛΩΝΑ»: Α) ΑΛΛΑΖΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ, ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΖΩΑ ΜΕ ΙΔΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ: Π.Χ, ΣΑΛΙΓΚΑΡΙ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΧΕΛΩΝΑ, ΖΑΡΚΑΔΙ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΛΑΓΟ, ΝΥΦΙΤΣΑ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΛΕΠΟΥΣ. Β) ΚΡΑΤΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ, ΤΡΟΠΟΠΟΙΟΥΜΕ ΤΗΝ ΠΛ Ο Κ Η, ΦΤΑΝΟΝΤΑΣ ΟΜΩΣ ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΗΘΙΚΟ ΔΙΔΑΓΜΑ: ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΔΑΞΟΝΕΙΑΣ, ΕΙΤΕ ΗΘΙΚΗ (ΟΠΩΣ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΟΝ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟ ΜΥΘΟ) ΕΙΤΕ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΟΠΩΣ ΣΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΑΣ:

Τα ζώα έπρεπε να αποδώσουν τον ετήσιο οβολό στο βασιλιά τους, το λιοντάρι. Πήραν την απόφαση να πάνε δύο δύο, και έτσι η κότα πήγε με την πέρδικα, το ελάφι με το ζαρκάδι, ο γάιδαρος με το βόδι, η αλεπού με τη νυφίτσα, ο λαγός με τη χελώνα. Μ' αυτήν θα πάω εγώ; διαμαρτυρήθηκε ο λαγός, δεν θα φτάσουμε ούτε του χρόνου. Έτσι ξεκίνησε πρώτος κι αποφάσισε να κάνει μερικές επισκέψεις στα ξαδέλφια, στους κουμπάρους και στους συμπέθερους όλων. Όπου πήγαινε τρωγόπινε και χαχάνιζε λέγοντας ότι του έλαχε για ζευγάρι η χελώνα. Αργά το βράδυ αποφάσισε να πάει στον προορισμό του. Όταν έφτασε είδε ότι όλα τα ζώα είχαν καταθέσει τον οβολό τους και ότι δίπλα στο λιοντάρι βρισκόταν η χελώνα. Που ήσουν; είπε το λιοντάρι αγριεμένο. Μα... ξεκίνησε να λέει ο λαγός, αλλά δεν πρόλαβε, γιατί το λιοντάρι τον έφαγε.

... ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

- Κατάλληλος χρόνος ο Ενεστώτας, πρόσωπο γ' ενικό, ρήματα: *είμαι, βρίσκομαι, έχω.*
- Μετατροπή πληροφοριακών κειμένων, π.χ. δελτίο καιρού
- Περιγραφή πραγματικού ή φανταστικού μοντέλου: καταγράφουμε τις πρώτες σκόρπιες εντυπώσεις, επιμένουμε στη λεπτομέρεια όχι απαραίτητα στην ολοκλήρωση, στη συνέχεια τακτοποιούμε τα λεκτικά στοιχεία/γνωρίσματα και τα παραθέτουμε είτε με λογική σειρά είτε όπως θα προκύπτουν από το χώρο της εποπτείας (κοντινό/μακρινό, αριστερά/δεξιά, κ.λπ.)
- Περιγραφή με αντίθεση ή/και με ομοιότητα/αναλογία
- Αφηγηματική περιγραφή, σε χρόνο παρατατικό.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΟΜΑΔΟΠΟΙΟΥΝ ΣΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΤΟΥΣ ΤΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΚΕΙΜΕΝΟΥ Α) ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ Ή ΤΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ Β) ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

Η περίφημη Βασιλική του Μουχτάρπασα ήταν πολύ όμορφη, με ανάστημα μέτριο, λυγερό και παχουλό, πρόσωπο φεγγάρι, μάτια μαύρα σχιστά και γλυκά, οπού έπνεαν τον έρωτα, φρύδια μαύρα και καμαρωτά, τσίνορα μαύρα, μακριά και δοξαρωτά, μύτη κοντυλένια, στόμα δακτυλίδι, δόντια μαργαριταρένια, αχείλια κοραλλένια, αστήθι πλατύ και κρεβατωτό, βυζιά ορθά και μικρά, χέρια μικρά και γρουμπουλά, καθώς και ποδάρια, φωνή γλυκή και μελωδική, πνεύμα πεταχτό και διαπεραστικό, και, σύντομα να ειπώ, αριστούργημα της φύσης· ετραγουδούσε αγγελικά και εχόρευε τεχνικότατα και έπαιζε το ταμπούρι αρμονικότατα· και ήταν τέτοια, οπού όχι τον Μουχτάρπασαν αλλά και καθέναν ημπορούσε να αιχμαλωτεύσει με τα κάλλη της. Και τέτοια εφυλάχθη ως τα τριάκοντα χρόνια, και ύστερα επάχηνε και εχόντηνε πολύ και εξέπεσαν τα θέληγητρά της. (Ψαλίδας, Α., Διηγήματα αληθινά)

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΩΔΕΣ

- Γοργός ρυθμός
- Ρήματα μέσα σε ανεξάρτητες μικρές προτάσεις, χωρίς προσδιορισμούς
- Ελάχιστες λεπτομέρειες.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Ο Κώστας είχε κατεβεί σύνδεσμος από το βουνό στο χωριό. Ήρθε απόσπασμα, αποκλείστηκε. Μία νύχτα έκανε να ξεκόψει απ' τους κήπους, του ρίζανε στα τυφλά τον πήραν δύο σφαίρες στην πλάτη, μα σύρθηκε, χώθηκε σε μια μικρή σπηλιά σ' ένα ρεματάκι, δε φαίνεται καθόλου. Έτρωγε χορτάρι, μασούσε κι έφτυνε. Ήρθε είδηση στη μάνα του, ποιος ξέρει ποιος της το 'πε. Τύλιξε στο μποξά της ρούχα και ψωμί, φόρεσε φανέλα δική του, πήρε πετρέλαιο γιατί έμαθε πως είχε κουφώσει απ' την ψείρα, μα σαν τον είδε δεν ήξερε ποιον έβλεπε: «Βρε Κώστα, Κώστα είσαι σύ;» «Εσύ 'σαι μάνα;» Πώς τον άλειψε, πώς τον έπλυνε, δεν είχε να τον κουρέψει να τον αλαφρύνει, πάλι ξανάρθε κι έφερε ψαλίδι, έφερε και χράμια τυλιγμένα πάνω της, για το κρύο, οι νύχτες καρφώνουνε. «Μάθε τα καθέκαστα», της είπε, «πού έχουνε μόνιμα караούλια και από πού είναι τρόπος να περάσω». Και σαν καθάρισε λίγο το μέρος από εθνοφύλακες και χωροφύλακες, η πληγή του είχε θρέψει βγήκε πάλι στο βουνό. Σκοτώθηκε σε μάχη. Μας είπε η μάνα εκείνη: «Κόρες να μην κλαίτε πια τους νεκρούς, να κάνετε χαρές πως ησυχάζουνε, όσους ζούνε να κλαίτε...» (Παπαδημητρίου, Ε., Κοινός λόγος)

ΠΟΙΗΣΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

- Η λέξη
- Οι αφηγηματικές φωνές
- Λοιπές αφηγηματικές τεχνικές
- Ο μεταφορικός λόγος
- Τα σύμβολα
- Η στίξη
- Η δομή
- Η εσωτερική και εξωτερική οργάνωση
- Η επανάληψη
- Ο τίτλος

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ

- Ο δραματικός μονόλογος
- Ο εσωτερικός μονόλογος
- Η αλληγορία
- Τα εκφραστικά μέσα (παρομοίωση, μεταφορά)
- Το ύφος
- Οι αντιθέσεις
- Οι κλίμακες
- Η αποστροφή
- Ο λυρισμός
- Η εικονοποιία
- Η παρωδία

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ

- Η σάτιρα
- Η ειρωνεία
- Η ποιητική μετάφραση
- Η παιγνιώδης χρήση της γλώσσας
- Οι παύσεις
- Τα διαλογικά ποιήματα
- Η οπτικοποίηση του κειμένου και το αντίθετο.

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΟΤΙΔΗΠΟΤΕ ΑΛΛΟ

- Πριν από οτιδήποτε άλλο, σκόπιμο είναι να δώσουμε στους μαθητές μας ερωτηματολόγιο, σχετικά με την επαφή τους με την ποίηση.

ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ Η ΛΕΞΗ

- Τι θα χρησιμοποιήσουμε:
 - Ποιες λέξεις, πόσες λέξεις, με ποια σειρά, με ποιο δέσιμο
 - Μικρούς στίχους, μεγάλους στίχους, ομοιοκαταληξία, διασκελισμό
- Το υποκείμενο θα κατονομάζεται ή θα εννοείται
- Πού θα βρίσκονται τα ρήματα, σε ποιους χρόνους, σε ενεργητική φωνή ή παθητική
- Ασύνδετα σχήματα, στίξη, τα επίθετα θα προηγούνται ή θα έπονται του ουσιαστικού
- Πώς θα δημιουργήσουμε αντιθέσεις.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Ανάλυση-ερμηνεία
- Παρατήρηση
- Σύνθεση
- Συμπλήρωση
- Μίμηση
- Σύγκριση
- Αξιολόγηση

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ

- Μίας ή περισσότερων λέξεων
- Στίχου, στροφής, νοήματος
- Υποχρεωτικής αρχής
- Δοθέντος τέλους.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η κάθε μου λέξη

Αν την αγγίζεις με τη γλώσσα

Θυμίζει . . .

Θυμίζει παραμύθι

Θυμίζει μια μεζούρα όνειρο

Θυμίζει κοφτερό ξυράφι

Θυμίζει, κύμινο, μοσχοκάρυδο και κόκκινο πιπέρι

Θυμίζει κάτι από σένα.

ΑΛΛΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

*Απ' την κάθε μου λέξη
Λείπει ένα . . .*

*Λείπει ένα χαμόγελο
Λείπει ένα συναίσθημα
Λείπει ένα νόημα
Λείπει ένα κομμάτι
Λείπει ένα φωνήεν.*

Μ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ, ΠΟΙΗΤΙΚΗ

*Σαν πρόκες πρέπει να καρφώνονται οι λέξεις
Να μην τις παίρνει ο άνεμος.*

*Σαν μιλάμε πρέπει να καρφώνονται οι λέξεις
Να μην τις παίρνει ο χειμώνας.*

*Σαν πρόκες πρέπει να καρφώνονται οι λέξεις
Να μην τις παίρνει ο λογισμός.*

*Σαν πόνος πρέπει να καρφώνονται οι λέξεις
Να μην τις παίρνει ο χρόνος.*

ΔΙΝΕΤΑΙ ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ ΔΙΑΜΕΛΙΣΜΕΝΟ ΚΑΙ ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΝΑ
ΣΥΝΘΕΣΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΑΓΑΓΟΥΝ ΤΟ ΔΙΚΟ ΤΟΥΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟ
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕ ΤΙΤΛΟ

Φτάνει γης ναύτη μάτια φτάνει ναύτης φτιάνει
κατάρτια ως τραγούδι το Φτάνει φεγγάρια κόκκινα
στα κάτασπρα λέει Ένας ψηλά κοπέλα απ' τη με τα
ένα που δε ως το τρέχει φεγγάρι Κι η λιμάνι Μα δε
ψηλά στο καράβι ως τα ντυμένος μεσ' στο φτάνει ως
το

Μ. ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ, Ο ΒΥΘΟΣ

*Ένας ναύτης ψηλά
στα κάτασπρα ντυμένος
τρέχει μες στο φεγγάρι*

*Κι η κοπέλα απ' τη γης
με τα κόκκινα μάτια
λέει ένα τραγούδι
που δε φτάνει ως το ναύτη*

*Φτάνει ως το λιμάνι
φτάνει ως το καράβι
φτάνει ως τα κατάρτια
Μα δε φτάνει ψηλά στο φεγγάρι.*

*«Βάκχος και Αριάδνη»
(1520-1523). Δείχνει τον
θεό του κρασιού Βάκχο,
να σπεύδει σε βοήθεια της
Αριάδνης, κόρη του
βασιλιά Μίνωα, που είχε
εγκαταλειφθεί από τον
εραστή της, τον Θησέα
στη Νάξο. Η σύνθεση
εστιάζει στη μορφή του
Βάκχου. Ο Βάκχος
ακολουθείται από την
κεφάτη παρέα του.*

ΕΙΚΟΝΟΠΟΙΙΑ

ΔΙΝΕΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ ΚΑΙ ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ ΚΑΤΑ
ΟΜΑΔΕΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΣΤΟ GOOGLE IMAGES ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ
ΠΙΝΑΚΩΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΠΟΥ ΑΠΟΔΙΔΟΥΝ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
ΚΑΘΕ ΣΤΙΧΟΥ

- π.χ. Ρίτσος, Γ., *Η Σονάτα του Σεληνόφωτος*

ΟΦΕΛΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

- Αναζήτηση των λεπτών σημειωτικών γραμμών που ενώνουν το σύμβολο με κάποιο νόημα

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

- Η τεχνική της επανάληψης, συχνό φαινόμενο στον ποιητικό λόγο, βοηθά τους μαθητές να δομήσουν το κείμενό τους, δημιουργώντας ευδιάκριτα σύνολα ή να τονίσουν ένα στοιχείο που επιζητείται να εντυπωθεί καλύτερα στο αυτί και στον νου του αναγνώστη.

Είναι νωρίς ακόμη μες στον κόσμο αυτόν, μ' ακούς;

Δεν έχουν εξημερωθεί τα τέρατα, μ' ακούς;

Το χαμένο μου αίμα και το μυτερό, μ' ακούς;

Μαχαίρι

Σαν κριάρι που τρέχει μες στους ουρανούς

Και των άστρων τους κλώνους τσακίζει, μ' ακούς;

Είμ' εγώ, μ' ακούς;

Σ' αγαπώ, μ' ακούς;

Σε κρατώ και σε πάω και σου φορώ

Το λευκό νυφικό της Οφηλίας, μ' ακούς;

Που μ' αφήνεις, που πας και ποιος, μ' ακούς;

Ο. Ελύτης, *ΤΟ Μονόγραμμα*

ΣΤΙΧΟΙ ΣΕ ΦΟΡΜΕΣ

41

ΟΜΟΙΟΚΑΤΑΛΗΞΙΑ, ΜΕΤΡΟ

- *Πήραν στρατί στρατί το μονοπάτι
βασιλοπούλες και καλοκυράδες,
από τις ξένες χώρες βασιλιάδες
και καβαλάρηδες απάνω στ' άτι.*
- *Και γύρω στις γιαγιάς μου το κρεβάτι,
ανάμεσα από δυο χλωμές λαμπάδες
περνούσανε και σαν τραγουδιστάδες
της τραγουδούσαν —ποιος το ξέρει— κάτι.*
- *Κανείς για της γιαγιάς μου την αγάπη,
δε σκότωσε το Δράκο ή τον Αράπη,
και να της φέρει αθάνατο νερό.*
- *Η μάνα μου είχε γονατίσει κάτου ·
μ' απάνω —μια φορά κι έναν καιρό—
ο Αρχάγγελος χτυπούσε τα φτερά του.*
- Λ. Πορφύρας, Άπαντα, Ι.Γ. Βασιλείου

ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΕΣ

Η ακροστιχίδα δημιουργείται, όταν το πρώτο γράμμα κάθε στίχου, αν διαβαστεί κάθετα, συνδιαμορφώνει με τα προηγούμενα και τα επόμενα μία λέξη ή μία φράση, ανάλογα με την έκταση του ποιήματος: π.χ.

- Δεν
- Ήρθες!
- Μα
- Ήταν
- Το
- Ρέιβ-ντανς
- Ηλιόλουστο
- Σήμερα (ΔΗΜΗΤΡΗΣ)

ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΗΜΑ

Καλλιγράφημα ή **καλλιγράμμα** ή **σχηματικό ποίημα** ή **συγκεκριμένο ποίημα** είναι ένα είδος ποιήματος (που μπορεί να είναι μια φράση ή λέξη) στο οποίο η γραμματοσειρά, η καλλιγραφία ή γραφή είναι τοποθετημένα με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργούν οπτική εικόνα. Χαρακτηριστικά του είδους είναι η απουσία σημείων στίξης και η ελευθερία στη διάταξη των λέξεων. Η εικόνα αποδίδει το νόημα του ποιήματος. Το ενδιαφέρον είναι ότι η εικόνα μπορεί να αποδοθεί σε όλες τις γλώσσες με τον ίδιο τρόπο.

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ

- Το σχήμα του περιγραφόμενου ή υπονοούμενου αντικειμένου έδιναν στα ποιήματά τους ορισμένοι Έλληνες ποιητές ήδη από τον 3^ο αι. π.Χ.
- Σχηματοποιημένες μορφές έδιναν αρκετοί ποιητές κατά την Αναγέννηση και τον 17^ο αιώνα.
- Νεότερα χαρακτηριστικά δείγματα παρουσιάστηκαν από τον Stéphane Mallarmé το 1897 και τα *Καλλιγράμματα* (*Calligrammes*) του Guillaume Apollinaire το 1918.
- Στην Ελλάδα το είδος αυτό έκανε γνωστό ο ποιητής Γιώργος Σεφέρης.

ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΤΕΧΝΟΠΑΙΓΝΙΑ

ΣΙΜΙΟΤ

I.—ΠΕΛΕΚΥΣ

- 1 Ἀνδροθέα δάρον ὁ Φωκεὺς κρατερῆς μεθοσίνας ἦρα τίσαν Ἀθήσῃ
3 τᾶμος, ἐπεὶ τὰν ἱερὰς κηρὶ πυρέπτη πόλις γῆράλωσεν
5 οὐκ ἐνάρθμοι γεγαῶς ἐν προμάχοις Ἀχαιῶσ
7 ἦν ἐς Ὀμήρειον ἔβα κίλεσθον
9 τρεῖς μάκαρ δν σὺ θυμῷ
11 ὅδ' ἔλθοις
12 αἰὲ πνεῖ.
10 Ἴππος ἀμφιδέσχευε.
8 σὰν χάρην, ἀγνὰ πολύβοολε Παλλὰς,
6 ἀλλ' ἀπὸ κρανᾶν ἰθαράν νῆμα κόμιζε δυσκλεῖς¹
4 Ἀαρῆανιδῶν, χροίτοβαφεῖς δ' ἐστιφέλιξ' ἐκ θεμίσλων ἄσασκας,
2 ὄσπασ' ἔπειός πέλεκυν, τῷ ποτε πύργων θεοτεύκτων κατέρειψεν αἶπος

¹ δυσκλεῖς = δυσκλεῖς K: πιασ δύσκλης, δυσκλεῖς, δυσκλεῖς ² μεθόσιναι Wil: πιασ μεθόσιναι

12 Σημάται δείκνυσι κλισίῃ ἵερ ἱερῆ ἄν κηρὶ πόλις γεγαῶς ὁ πολέτρετα μεθόσιναι¹ μέγρο μελῆς.

This line, the handle of the Ache, is missing from some of the mss, and is in all probability an interpolation from the *Igg* l. 20.

G. APOLLINAIRE, "LA COLOMBE POIGNARDÉE ET LE JET D'EAU

*La colombe poignardée
et le jet d'eau*

Douces figures poignardées
 MIA chères lèvres fleuries
 YETTE MAREYE
 ANNIE et toi MARIE
 où êtes-
 vous ô
 jeunes filles
 MAIS
 près d'un
 jet d'eau qui
 pleure et qui prie
 cette colombe s'extasie

Tous les souvenirs de guerre ?
 O mes amis partis en guerre ?
 Jaillissent vers le firmament ?
 Et vos regards en l'eau dormante ?
 Meurent mélancolique ?
 Où sont-ils Braque et Max Jacob ?
 Derrin aux yeux gris comme la pluie ?
 CEUX QUI SONT PARTIS A LA GUERRE AU NOED SE BATTENT MAINTENANT
 Le soir tombe O sanglante mer
 Jardins où saigac abondamment le laurier rose fleur guerrière

Γ. ΑΡΟΛΛΙΝΑΙΡΕ, ΤΟ ΛΑΒΩΜΕΝΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΤΡΙΒΑΝΙ (ΜΤΦΡ. ΤΑΚΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ)

Γλυκέες λαβωμένες κορρές
ΜΙΑ **Μ**ΑΡΕΥ
ΥΕΤ **Λ**ΟΡΙ
ΑΝΝΙ και εσύ **Μ**ΑΡΙ
 πού είστε
 σεις, **Ν**ΕΕΣ κοπέλλες
ΑΛΛΑ
 κοντά σε
 κάποιο συντριβάνι που
 δακρύζει και παρακαλεί
 αυτό το περιστέρι σ'έκσταση αναπολεί

Όλες οι θύμπεσ οί αλλοτινές αρχίζουν
 πριν το στερέωμα πιά τάρτα να αναβλύζουν
 Φύλοι που φύγατε στάν πόλεμο μαυρά
 Και πάνω στ' αποκοιμισμένα τα νερά
 Πεδάσαν οι ματιές σας μελαγχολικά
 Που είν' ο Ζακόμπ' ο Μπρακ και ο Μιεραιν
 Μέγκρτα μάτια σαν τής χαραυγής το χροιά
 Τωσ νά είναι πεδαμένοι τάρτα πιά
 Από αναιμπίσος ή ψυχή μου πλημμελεί
 συντριβάνι για τόν πόνο μου δακρύζει

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΦΥΤΑΝΕ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΠΡΟΣ ΤΟ ΒΟΡΡΑ ΧΤΥΠΙΟΥΝΤΑΙ ΤΩΡΑ
 Τό βράδυ πέφτει **Ο** πέλαγος αίματρο
 Κήποι όπου άφθονο αίμα σταζει ή ροδοδάφνη άνθος πολεμικά

ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ Ο G. APOLLINAIRE

- Χρησιμοποιώντας τα προφανή σύμβολα του λαβωμένου περιστεριού (η πληγωμένη από τον πόλεμο ειρήνη) και του σιντριβανιού (η δροσιά των νερών που τρέχουν αρμονικά, υποβάλλοντας το αίσθημα ενός γαλήνιου κόσμου), αναπραγματεύεται το θέμα της χαμένης ευτυχίας μέσα από τη σκοπιά του πολέμου.

Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ, ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΚΑΤΑΣΤΡΩΜΑΤΟΣ Β΄

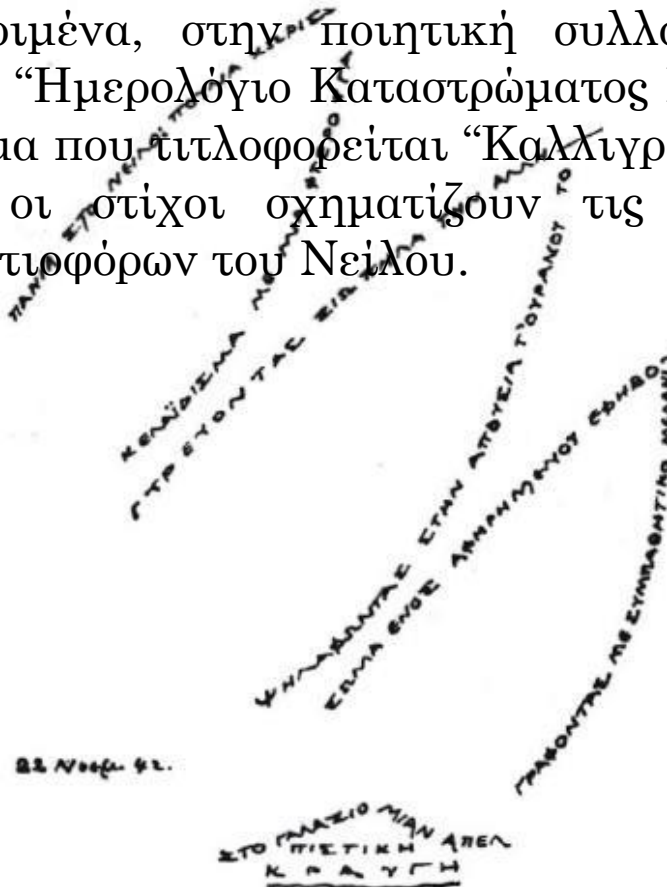
ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΗΜΑ

Πανιά στο Νείλο,
πουλιά χωρίς κελήδισμα με μια φτερούγα
γυρεύοντας σιωπηλά την άλλη
ψηλαφώντας στην απουσία τ' ουρανού
το σώμα ενός μαρμαρωμένου εφήβου
γράφοντας με συμπαθητικό μελάνι στο γαλάζιο
μιαν απελπιστική κραυγή.

Νείλος, «Τα Περιστέρια»
22. 11. 1942

Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ, ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΗΜΑ

Συγκεκριμένα, στην ποιητική συλλογή του Γ. Σεφέρη “Ημερολόγιο Καταστροφάτος Β’” υπάρχει το ποίημα που τιτλοφορείται “Καλλιγράφημα”, του οποίου οι σίχτοι σχηματίζουν τις “σιλουέτες” τριών ιστιοφόρων του Νείλου.

Ἡμερολόγιο καταστρώματος

β'

Ἡμέρα αὐτὴ εἰς αἴματι

Κίποτε συλλογίζομαι πως τούτα ἐδῶ που γράφω δεν εἶναι ἄλλο παρὰ εἰκόνες του κεντοῦν στο δέρμα τους φυλακισμένοι ἢ πελαγιστοί.

Τῆς Μαρώς.

Το **ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ καταστρώματος, β'** πρωτοκυκλοφόρησε ως αποκλειστικά **ιδιωτική έκδοση** το καλοκαίρι του 1944 στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, σε 75 αριθμημένα και υπογραμμένα από τον ίδιο τον ποιητή αντίτυπα. Η έκδοση αυτή, γνωστή ως **Αλεξανδρινή έκδοση**, κοσμείται με σχέδια του Σεφέρη, που αποτελούν ζωγραφικά σχόλια στο τέλος κάθε ποιήματος, «πλουμίδια» κατά τον ποιητή. Η έκδοση φέρει την αφιέρωση, «**Της Μαρώς**».

Η γοργόνα που κοσμεί το εξώφυλλο αυτής της έκδοσης διαφέρει από τις άλλες. Έχει ακρωτηριασμένα τα χέρια, πράγμα που συμβολίζει την καταστολή της ελευθερίας στην κατοχική Ελλάδα.

Το «**calligramme**» με το οποίο ξεκινά το «**ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ καταστρώματος, β'**» στην πρώτη καλλιγραφική έκδοση του 1944

ΛΙΜΕΡΙΚ (LIMERICK=ΑΣΤΕΙΟ ΠΕΝΤΑΣΤΙΧΟ)

- **Λίμερικ** ονομάζεται ένα είδος ποίησης, με χαρακτηριστική, σύντομη, χιουμοριστική σύσταση μίας στροφής πέντε στίχων και ομοιοκαταληξία **αα-ββ-α**. Τα ποιήματα του είδους λίμερικ διηγούνται μια σύντομη ιστορία και καταλήγουν σε ένα ανέκδοτο.
- Η ιστορία του λίμερικ ξεκινάει στην Αγγλία του 1820, αν και κατά τους μελετητές ήταν διαδεδομένο από τον Μεσαίωνα. Υπάρχουν διάφορες εκδοχές για την προέλευση του ονόματος, το οποίο, πιθανότατα, προέρχεται από:
 - την ομώνυμη πόλη της Ιρλανδίας
 - το ιρλανδικό στρατιωτικό τραγούδι „Will you come up to Limerick“ (18ος αι.)
 - τη συλλογή παιδικών τραγουδιών και λαχνισμάτων *Mother Goose's Melody* του 1765.

Εακουστά είναι τα λίμερικς του Έντουαρντ Λιρ (Edward Lear), που το 1864 δημοσίευσε μια ποιητική συλλογή με λίμερικ, με τον τίτλο *The book of nonsense*. Τον Λιρ μιμήθηκαν μεγάλοι συγγραφείς, όπως ο Σουίγμπερν, ο Τένυσον, ο Κίπλινγκ, αλλά μάλλον δεν μπόρεσαν να τον φτάσουν.

Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ ΛΙΜΕΡΙΚ

- Στην Ελλάδα, πρώτος που αποπειράθηκε να γράψει λίμερικ είναι ο Γιώργος Σεφέρης. Μάλιστα, προσπάθησε να αποδώσει τον όρο στα ελληνικά με τη λέξη "ληρολόγημα", συνδυάζοντας το όνομα του Λιρ με τη λέξη "λήρος", που σημαίνει ο ανόητος λόγος. Το 1975 εξέδωσε μια συλλογή από λίμερικς, με τον τίτλο *Ποιήματα με ζωγραφιές σε μικρά παιδιά.*

Εδώ το πρώτο της συλλογής :

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΛΙΜΕΡΙΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΜΕ ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ ΣΕ ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

Έγινε μι κοτσάκι γάλι Σάκο
Πά'χωσε τό βελί του αλευ'άκο
Και με τ'άππολό χέρι
Έκρατσο ένα γαρίφι
Έγινε η κοτσάκι γάλι Σάκο.

Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ

ΑΛΛΑ ΔΙΜΕΡΙΚΣ ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ

Είδανέ μια κοπέλα στο Πεκίνο
Πή λεγε πάντα: "Δός με κι' απ' εκείνο"
Κι' είν' η ίδια γιά δώσαν' όχα
"Έσκαψε είν' η ίδια βρύση
Και' ήν' κλαψανε ποχύ στο Πεκίνο.

29.50
/

"Είχανε μια μικρή ελιά Βουλγία
Πή φώναζε: "Τί σ' είπες, κοίμ'ε; Ηλιά
Τό σινιάκι π' ήχα βιάζε!
Προχέρι βράδι, στο τεκνίχι
Γι' ό νύ κάμ'ε είν' η ίδια βρύση"
6. 10. 41

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΛΙΜΕΡΙΚ

- Πεντάστιχο ποίημα
- Ζευγαρωτή ομοιοκαταληξία (αα-ββ-α)
- Ο 1^{ος} στίχος παρουσιάζει τον ήρωα και πιθανόν κάποιο τοπωνύμιο
- Ο 2^{ος} στίχος μιαν ιδιότητα του ήρωα, κάποιο χαρακτηριστικό του, κάποιο ιδιαίτερο αντικείμενο που κατέχει
- Ο 3^{ος} στίχος εμφανίζει μια δραστηριότητα και μιαν αίσθηση πλοκής
- Ο 4^{ος} στίχος παρουσιάζει τις αντιδράσεις των άλλων ή κάποια ενέργεια του ήρωα και κλείνει με κάποιο εκκεντρικό επίθετο για τον ήρωα
- Ο 5^{ος} στίχος αποτελεί επανάληψη του πρώτου
- Το ποίημα παρουσιάζει εικονοποιία, πρωτοτυπία και διαθέτει χιούμορ.

ΑΛΛΑ ΕΙΔΗ ΠΟΙΗΣΗΣ

- Clerihew (τετράστιχο, αποτελούμενο από δύο δίστιχα). Οι δύο πρώτου στίχοι, μικρότεροι σε σχέση με τους δύο επόμενους. Ομοιοκαταληξία συνήθως ζευγαρωτή. Σοβαρότατο και επίσημο ύφος με γελοίο ή ασήμαντο περιεχόμενο
- Conversation poems
- Μαντινάδες
- Found poetry (π.χ. συνένωση διαφημιστικών μηνυμάτων)
- Frame poetry (ποίημα ήδη γνωστό που παραλείπεται από τον/την εκπαιδευτικό σκόπιμα κάποια δομική λέξη και συμπληρώνεται από τους μαθητές).

ΧΑΪΚΟΥ

- Το **χαϊκού** (ιαπωνικά: 俳句, "αστείος στίχος") είναι μια ιαπωνική ποιητική φόρμα.
- Δεν φέρει τίτλο
- Έντονη εικόνα που αντλεί, κατά κανόνα, από τον κόσμο του φυσικού περιβάλλοντος
- Το χαϊκού έχει μια *εποχιακή λέξη* (*κίγκο*) η οποία καταδεικνύοντας μια εποχή του χρόνου δίνει στον αναγνώστη ένα πλαίσιο αναφοράς. Η εποχή δεν χρειάζεται να αναφερθεί ρητά, αλλά μπορεί να υπονοηθεί, μέσω άλλων λέξεων. Μερικές από τις πιο γνωστές είναι οι ανθισμένες κερασιές, τα αηδόνια και οι ιτιές για την άνοιξη, μια απογευματινή αύρα, οι λιβελούλες ή τα κρίνα για το καλοκαίρι, η πανσέληνος, τα κόκκινα φύλλα και τα σκιάχτρα για το φθινόπωρο και οι πάπιες, ο παγετός και το χαλάζι για τον χειμώνα.
- Σταθερή δομή: τρεις στίχοι με 5, 7 και 5 συλλαβές αντίστοιχα.

ΧΑΪΚΟΥ (ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ)

Πενθούμε φύλλα (5 συλλαβές)

Κάτω στη γη πεσμένα (7 συλλαβές)

Ὡς την άνοιξη (5 συλλαβές).

TANKA, PENKA

- Το τάνκα έχει την ίδια δομή με το χαϊκού, προσαυξημένη κατά δύο επτασύλλαβους στίχους, άρα πέντε στίχους συγκροτημένους σε δύο στροφές (5 + 7 +5) και (7 +7).
- Στον 4^ο και 5^ο στίχο δίνεται η δυνατότητα στον ποιητή να μιλήσει για τη δική του ψυχική ή συναισθηματική κατάσταση
- Πολλά τάνκα μαζί λέγονται ρένκα.

**ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ,
ΚΟΜΙΚΣ, ΜΟΥΣΙΚΗ**

63

**ΠΩΣ Η ΠΟΙΗΣΗ ΣΥΝΟΜΙΛΕΙ
ΜΕ ΤΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ:**

. . . ΣΥΝΕΧΕΙΑ

- Είναι σκόπιμο να αντιληφθεί ο μαθητής τη σχέση της ποίησης με τις εικαστικές τέχνες.
- Οι μαθητές μπορούν να γράψουν κάτι, με βάση μια εικόνα που θα έχουν μπροστά τους, μια ζωγραφιά ή ένα γλυπτό, μια φωτογραφία ή ένα σκίτσο, ένα κολάζ, κόμικς.

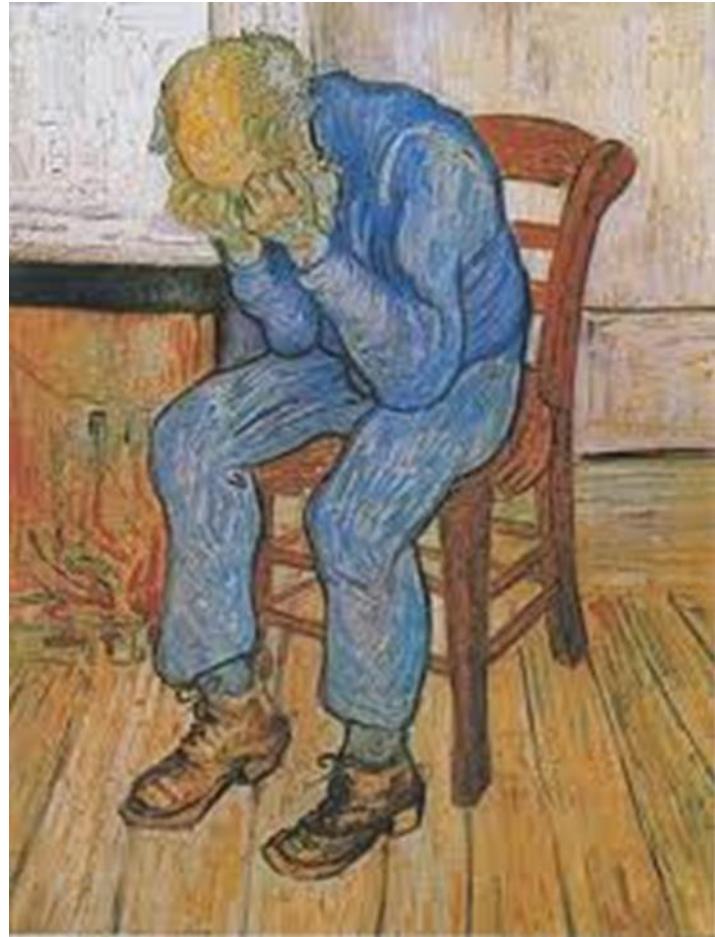
ΤΙ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ; ΓΡΑΨΤΕ ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΟΥ ΑΦΗΣΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ

- Nicole Pietrantonì,
*She is going to run
away*

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΕΞΕΤΑΣΟΥΝ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕ ΤΟΝ
ΟΠΟΙΟ «ΣΥΝΟΜΙΛΕΙ» Η ΕΙΚΟΝΑ ΜΕ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΠΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΦΑΝΕΙΩΝ.

- Vinkent Van Gogh,
Old man in sorrow

Κ. ΚΑΒΑΦΗΣ, *ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ*

- *Ένας Γέρος*
- *Στου καφενείου του βοερού το μέσα μέρος*
- *σκυμμένος στο τραπέζι κάθει' ένας γέρος·*
- *με μιαν εφημερίδα εμπρός του, χωρίς συντροφιά.*

- *Και μες των άθλιων γηρατειών την καταφρόνια*
- *σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τα χρόνια*
- *που είχε και δύναμι, και λόγο, κ' εμορφιά.*

- *Ξέρει που γέρασε πολύ· το νοιώθει, το κυττάζει.*
- *Κ' εν τούτοις ο καιρός που ήταν νέος μοιάζει*
- *σαν χθες. Τι διάστημα μικρό, τι διάστημα μικρό.*

... ΣΥΝΕΧΕΙΑ

- *Και συλλογιέται η Φρόνησις πως τον εγέλα ·*
- *και πως την εμπιστεύονταν πάντα — τι τρέλλα! —*
- *την ψεύτρα που έλεγε · «Αύριο. Έχεις πολύν καιρό.»*

- *Θυμάται ορμές που βάσταγε · και πόση*
- *χαρά θυσίαζε. Την άμυαλή του γνώσι*
- *κάθ' ευκαιρία χαμένη τώρα την εμπαιίζει.*

- *... Μα απ' το πολύ να σκέπτεται και να θυμάται*
- *ο γέρος εξαλίσθηκε. Κι αποκοιμάται*
- *στον καφενείου ακουμπισμένος το τραπέζι.*

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΝΑ ΕΞΕΤΑΣΟΥΝ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ «ΣΥΝΟΜΙΛΕΙ» Η ΕΙΚΟΝΑ ΜΕ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ

- Pablo Picasso, *Child with a dove*

Κ. ΜΟΝΤΗΣ, ΤΟ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟ ΠΟΥΛΙ

- Κώστας Μόντης, *Τὸ πληγωμένο πουλί*
- *Οὔτε ποὺ θυμᾶμαι πότε καὶ πῶς*
- *κράτησα στὴ χοῦφτα μου ἓνα πληγωμένο πουλί*
- *ποῦ εἶχε ἀφεθεῖ στὸ ἔλεός μου*
- *καὶ μὲ κοίταζε ἐπίμονα σὰν κάπου νὰ μ' εἶχε ξαναδεῖ,*
- *καὶ μὲ κοίταζε περίλυπα*
- *χωρὶς μιὰ τόση δὰ κίνηση φτερούγας,*
- *χωρὶς μιὰ τόση δὰ κίνηση ποδιοῦ.*
- *Οὔτε ποὺ θυμᾶμαι.*
- *Μπορεῖ, μάλιστα, ποτὲ νὰ μὴν ἔγινε αὐτὸ*
- *κι ὅμως τὸ βλέμμα του μ' ἀκολουθεῖ χρόνια τώρα,*
- *μπορεῖ νὰ μὴν ἔγινε*
- *κι ὅμως τὸ νιώθω χρόνια τώρα στὴ χοῦφτα μου*
- *νὰ μὴ χάνει εὐκαιρία νὰ μὲ κοιτάξει*
- *νὰ παραδοκεῖ μόλις ἀνοίξω τὴ χοῦφτα*
- *νὰ μὲ κοιτάξει.*

ΑΝΤΙΒΑΛΛΟΥΜΕ ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΛΛΑ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΤΡΟΠΙΑΣ, ΕΝΟΣ Ή
ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ, ΓΙΑ ΝΑ ΤΟΥΣ ΣΧΟΛΙΑΣΟΥΝ
ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ

- Pablo Picasso,
Maternity

(ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ)

- Pablo Picasso,
Mère et enfant

(ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ)

- Gustav Klimt, *Mother and Child*

(ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ)

- Gari Melchers, *Mother and Child*

(ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ)

- Pierre-Auguste Renoir, *Mother and Child*

ΖΗΤΟΥΜΕ ΝΑ ΓΡΑΦΟΥΝ ΔΙΑΛΟΓΟΥΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΩΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ, ΝΑ ΣΧΕΔΙΑΣΟΥΝ ΦΥΣΑΛΙΔΕΣ ΜΕ ΤΑ ΛΟΓΙΑ Ή ΤΟΥΣ ΗΧΟΥΣ ΠΟΥ ΑΠΟΔΙΔΕΙ Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Ή ΜΕ ΤΑ ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥΝ ΣΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

- Francesc Català Roca,
Flute seller

ΠΕΡΙΓΡΑΨΤΕ ΜΕ ΤΡΙΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΥΤΕ

https://www.youtube.com/watch?v=Zsqep7_9_mw

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Borges, J. L., *Η τέχνη του σίχου*, μτφρ. Μ. Τόμπρου, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2006
- Chekhov, A. P., *Η τέχνη της γραφής: Συμβουλές σε ένα νέο συγγραφέα*, μτφρ. Β. Ντινόπουλος, Αθήνα: Πατάκης, 2007
- Μηλιώρη, Π., *Δημιουργική γραφή για μελλοντικούς ομοτέχνους*, Αθήνα: Ψυχογιός, 2006
- Paris Review Anthology, *Η τέχνη της γραφής: 10 κορυφαίοι συγγραφείς αποκαλύπτουν τα μυστικά της τέχνης τους*, μτφρ. Μ. Τουλγαρίδου. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος, 2010.
- Σουλιώτης, Μ., *Δημιουργική Γραφή. Οδηγίες Πλεύσεως*, Βιβλίο Εκπαιδευτικού, Π.Ι. Κύπρου
- Συμεωνάκη, Α., *Η ποίηση ως δημιουργική γραφή στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, (Διατριβή) 2013.